

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

2019-2021

Karkkilan kaupunki
Vihdin kunta
Perusturvakuntayhtymä Karviainen

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOLOT JA HYVINVOINNIN TILA.....	5
2.1. Karviaisen alueen väestö.....	5
2.2. Lapsiperheiden taloudelliset olosuhteet: Pienituloisuus, työttömyys ja toimeentulotuki Karviaisen alueella.....	6
2.3 Lasten ja nuorten koettu hyvinvoinnin tila	7
2.3.1 Kyselytutkimukset	7
2.3.2 Vihdin kouluterveyskyselytulokset.....	8
2.3.3. Karkkilan kouluterveyskyselytulokset	8
2.4. Erityistason palvelujen tarve	10
3. PALVELUJÄRJESTELMÄ JA RESURSSIT.....	13
3.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuus	13
3.2 Henkilöstöresurssit lasten ja nuorten palveluissa TA 2019, Karviainen.....	13
3.3 Vihdin ja Karkkilan palvelut.....	14
4. KEHITTÄMINEN JA TAVOITTEET	20
4.1. Lähtökohtia	20
4.2. Tavoitteena hyvinvoiva perhe	22
Tavoite 1: Vahva vanhemmuus perheen perustamisesta alkaen	22
Tavoite 2: tasapainoisesti kehittyvä leikki-ikäinen lapsi	25
Tavoite 3: Osallistuva ja oppiva kouluikäinen	27
Tavoite 4: Myönteiseen tulevaisuuteen suuntaava nuori.....	30
Lyhyt kooste kehittämistoimenpiteistä, joita toteuttamalla vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia.....	34
5. SUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA.....	38

1. JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu Vihdin, Karkkilan ja Karviaisen sekä alueella toimivien seurakuntien ja yhdistysten yhteistyönä. Valmistelu on tehty lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmässä, johon kuuluvat peruskuntien johtavat sivistystoimen viranhaltijat sekä Karviaisen perheiden palvelulinjan johtavat viranhaltijat. Hallituksen kärkihankkeen, Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma LAPEn, myötä ryhmää täydennettiin kolmannen sektorin edustajilla.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen on kuntien lakisääteinen (Lastensuojelulaki 12 §, Opiskeluhoitolaki) tehtävä. Suunnitelma laaditaan ohjaamaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistyötä sekä lastensuojelun ja opiskeluhoollon järjestämistä ja kehittämistä. Lisäksi yhteisen suunnitelman avulla pyritään varmistamaan eri sektoreiden välinen yhteistyö. Tässä suunnitelmassa huomioidaan myös nuoret (nuorisolain mukaisesti 29 ikävuoteen saakka).

Sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulaki painottavat voimakkaasti ennalta ehkäisyä, varhaista puuttumista sekä kunnan kaikkien toimijoiden roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä ja suojelussa. Yhteisvastuullisuudella ja varhaisella tuella pyritään vähentämään lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta. Hyvät kunnalliset peruspalvelut ehkäisevät hyvinvointiongelmien syntymistä ja pyrkivät korjaamaan ja lieventämään jo syntyneitä vajeita. Samalla tuetaan ja turvataan kaikkien lasten ja nuorten hyvää, onnellista lapsuutta.

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (1§). Lain mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin (2§).

Ennalta ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevän lastensuojelun keinoja ovat tuki ja erityinen tuki esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, varhaiskasvatuksessa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiakkuuteen siirrytään vasta silloin, kun peruspalvelut ja sosiaalihuoltolain mukaiset tukitoimet on laadukkaasti järjestetty, mutta ne eivät riitä vastaamaan lapsiperheen, lapsen tai nuoren yksilöllisiin tarpeisiin. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat tehostetut avohuollon tukitoimet, perhekuntoutuksellinen työ, lapsen avo-

huollon sijoitus, kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Lastensuojelun avohuoltoa toteutetaan ensisijaisesti tehostettujen peruspalveluiden avulla.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, sen toteuttaminen ja seuranta antavat kuntapäättäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille kokonaiskäsityksen lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja palveluista. Lastensuojelulain 12§:n mukaan kunnan on otettava suunnitelma huomioon talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Lastensuojelulain mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- Lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- Lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- Lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- Lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
- Suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (12 §) kehottaa kirjaamaan suunnitelmaan

- opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
- arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
- toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea
- tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista

2. LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOT JA HYVINVOINNIN TILA

2.1. Karviaisen alueen väestö

Vihti ja Karkkila sijaitsevat pääkaupunkiseudun tuntumassa Uudellamaalla. Karviaisen alueen väestömäärä, n. 38 000, on pysynyt viime vuodet vakaina. Karkkilassa väkiluku on hieman laskenut ja Vihdin väkiluvun kasvu on hidastunut, joskin parina viime vuonna hieman piristynyt.

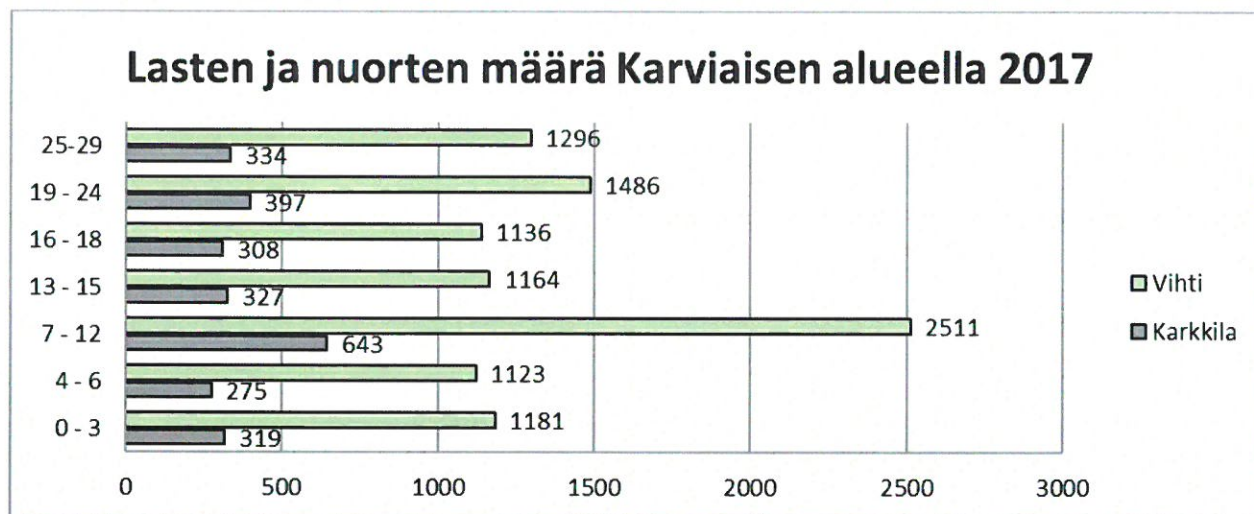
Vihti on [kuntastrategiassaan](#) ottanut tavoitteeksi elinvoimaisuuden ja aktiivisuuden sekä tavoittelee prosentin vuotuista väestönkasvua. Myös Karkkila on [strategiassaan](#) asettanut tavoitteeksi asukasmäärän kasvun. Strategiaan on kirjattu asukkaiden hyvinvoinnista huolehtiminen vahvoilla sivistystoimen palveluilla ja monipuolisilla kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluilla.

Kuntien välinen nettomuutto kääntyi vuonna 2017 molemmissa kunnissa positiiviseksi (Karkkila 29 asukasta ja Vihti 21 asukasta maahanmuutto huomioiden). Karkkilan negatiivinen luonnollinen väestönkasvu kuitenkin edelleen pienentää asukaslukua. Väestörakenteen muutokset tuovat omalta osaltaan kehittämishaasteita lasten ja nuorten palveluille.

Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on Karkkilassa 37,7% ja Vihdissä 43,5%. Koko maan keskiarvo on 38,5%. Vihdissä on siis huomattavan paljon lapsiperheitä. Myös Karkkilassa osuus on melko lähellä koko maan keskiarvoa. Lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä on Karkkilassa 19,3% ja Vihdissä 20,8%. Osuus on molemmissa kunnissa pienempi kuin koko maan keskiarvo (22%).

Syntyneiden lasten määrä on vähentynyt molemmissa kunnissa, Vihdissä hieman enemmän kuin Karkkilassa. Vuonna 2017 Karkkilassa syntyi 72 lasta, Vihdissä 269 lasta.

Alla olevassa taulukossa on eri ikäisten lasten ja nuorten määrät vuonna 2017 Vihdissä ja Karkkilassa.

Väestöennuste lasten ja nuorisikäisten ryhmissä 2018–2021

Tilastokeskuksen vuonna 2015 julkaiseman väestöennustusten mukaan lasten ja nuorten määrän kasvun ennustetaan pysähtyvän Karviaisen alueella. 0–6 -vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän Karkkilassa neljän seuraavan vuoden aikana 594 lapsesta 550:een. Vihdissä muutos vuosina 2018–2021 on ennusteen mukaan 2304:sta 2266:een. 7–18 -vuotiaiden osalta ennuste näyttää määrän pysyvän tasaisena, Karkkilassa ennustetaan vähennystä 46 henkeä, Vihdissäkin vähennystä 5 henkeä. 19–29 -vuotiaiden määrä laskee Karviaisessa, Karkkilassa 15 ja Vihdissä 20 henkilöllä.

2.2. Lapsiperheiden taloudelliset olosuhteet: Pienituloisuus, työttömyys ja toimeentulotuki Karviaisen alueella

Perheen taloudelliset vaikeudet heijastuvat usein myös lasten hyvinvointiin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-742-8>) mukaan lasten ja lapsiperheiden köyhyys on alkanut yleistyä 2010-luvulla. Köyhyyden kasvu on viime vuosina ollut jyrkintä kahden huoltajan pikkulapsiperheissä. Toimeentulo-ongelmat heijastuvat lapsiperheissä parisuhteen ongelmina sekä monenlaisina huolina vanhemmuudesta ja lapsista. Jos toimeentulo on hankalaa, vanhemmilla on muita lapsiperheitä useammin parisuhdeongelmia ja he ovat useammin huolissaan omasta jaksamisestaan ja taidoistaan lastensa vanhempina.

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on koko maassa 11,7. Vihdissä aste on 8 ja Karkkilassa 9,6 (=pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden henkilöiden osuus prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan rahatulon mediaanista).

Kouluterveyskyselyssä 2017 32% karkkilalaisista ja 29,5% vihtiläisistä 8.-9.-luokkalaisista ilmoitti vähintään toisen vanhempansa olleen työttömänä

viimeisen vuoden aikana. Tämä noudattelee maan keskiarvoa 31,2%. Työllisyyskehitys on ollut suotuisaa molemmissa kunnissa ja työttömien osuus työvoimasta on laskenut viime vuosina. Karkkilan työttömyysprosentti vuonna 2017 oli 10,7 ja Vihdin 8,5. Molempien kuntien tilanne on maan keskiarvoa (11,5%) parempi. Nuorisotyöttömiä (18-24-vuotiaat työttömät) on kuitenkin Karkkilassa 17,3%, mikä on koko maata (14,4) enemmän. Vihdissä nuorisotyöttömyysprosentti on 13,4.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24-vuotiaita on Karkkilassa ja Vihdissä merkittävästi, ja määrä on kasvanut viime vuosina. Karkkilassa koulutuksen ulkopuolelle jää 14,2% 17-24-vuotiaista ja Vihdissäkin 10,5%. Koko maan keskiarvo on 8,3%. Nuorten ohjaaminen jatko-opintoihin on keskeistä sekä Vihdissä että Karkkilassa.

Toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä on Vihdissä 5,1% kaikista lapsiperheistä ja Karkkilassa 8,4% (koko maan tilanne 9,1%). Nuoria 18-24-vuotiaita toimeentulotukiasiakkaita on Karkkilassa 17,2% kaikista saman ikäisistä. Osuus on maan keskiarvoa (15,2%) suurempi. Vihdissä toimeentulotukea on saanut 13,9% 18-24 vuotiaista.

2.3 Lasten ja nuorten koettu hyvinvoinnin tila

2.3.1 Kyselytutkimukset

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos järjestää, joka toinen vuosi valtakunnallisen kouluterveyskyselyn. Kyselyssä tiedustellaan, millaisiksi lapset ja nuoret itse kokevat elinolonsa ja hyvinvointinsa. Tulokset ovat kuntien ja koulujen käytössä.

Lisäksi Karviaisen alueen neuvolat ovat osallistuneet vuonna 2018 THL:n toteuttamaan Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut -tutkimukseen, joka tuottaa tietoa alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveydestä, hyvinvoinnista, lapsiperhepalvelujen käytöstä ja palvelukokemuksista. Tutkimustuloksilla tulee olemaan merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ja niitä tullaan tulosten valmistuttua käyttämään lapsiperhepalvelujen kehittämisessä sekä terveys-, sosiaali- ja koulutuspolitiikan suunnittelussa ja arvioinnissa.

Hyvinvointisuunnitelman käytössä on nyt vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tulokset. Tuloksia on käsitelty lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä olennaisten kehittämiskohteiden löytämiseksi. Kyselyssä esiin tulleita ilon- ja huolenaiheita esitetään niiltä osin, kun ero verrattuna edelliseen kyselyyn tai koko maahan on selkeä. 4. ja 5. -luokan oppilaiden ikäryhmä oli kyselyssä ensimmäistä kertaa mukana vuonna 2017, joten tämän ryhmän osalta ei vertailutietoa aiemmista kyselyistä ole käytettävissä.

2.3.2 Vihdin kouluterveyskyselytulokset

4. ja 5. -luokan oppilaiden ilon- ja huolenaiheet

Oppilaat kokivat olleensa mukana suunnittelemassa koulun asioita kuluva vuoden aikana enemmän kuin maassa keskimäärin. Myös harrastusten parissa vietettiin aikaa maan keskitasoa enemmän. Lapset kokivat maan keskitasoa harvemmin koululuokkien ahtauden sekä huonojen WC-, pu-keutumis- ja peseytymistilojen häiritsevän koulussa.

Viikoittain kiusaamisen kohteeksi joutumisen kokemus oli maan keskitasoa yleisempää. Oppilaat kokivat keskimääräistä enemmän koulustressiä ja tyytymättömyyttä koulunkäyntiin. Oppilaista keskimääräistä suurempi osa koki, etteivät opettajat olleet kiinnostuneita oppilaiden kuulumisista. Myös mielialaan liittyviä ongelmia kokeneita oli maan keskitasoa enemmän.

Ikäluokissa tapahtui liki kaksinkertainen määrä tapaturmia koulussa tai koulumatkalla kuluneen vuoden aikana maan keskitasoon verrattuna. Oppilaat raportoivat univaikeuksista ja viikoittaisista useamman tunnin yksinoloista. Myös sosiaalista altistumista huumeille oli enemmän. Vastauksen perusteella perheiden olisi myös hyvä kiinnittää enemmän huomiota lasten ruokailutottumuksiin ja hampaiden päivittäiseen hoitoon.

8. ja 9. -luokan oppilaiden ilon- ja huolenaiheet

Ilonaiheena 8.-9. -luokilla oli tyttöjen fyysisen oireilun väheneminen. Esimerkiksi päivittäisen ja viikoittaisen päänsäryn esiintyminen nuorilla on tasaisesti vähentynyt vuosien 2010 ja 2017 välillä. Laskussa oli myös tupakointi, viikoittainen alkoholinkäyttö, ylipainoisten määrä, kiusaaminen ja keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa. Omatoimista liikuntaa harrastavia oli enemmän kuin maassa keskimäärin. Koulun fyysiset työskentelyolot koettiin paremmaksi ja pääsy oppilashuollon palveluihin koettiin helpommaksi. Työrauha luokassa tai ryhmässä lisääntyi. Opettajien koettiin olevan aiempaa kiinnostuneempia oppilaan kuulumisista ja rohkaisevan oppilaita mielipiteen ilmaisuun. Myös koulutapaturmat vähentyivät.

Huolenaiheina nousivat esille kokemukset siitä, että luokan tai ryhmän oppilaiden viihtyminen hyvin yhdessä on heikentynyt. Alle 8 tuntia yössä nukkuneiden määrä lisääntyi, samoin nuuskan päivittäinen käyttö ja uhkailemalla tai pakottamalla tapahtunut koulukiusaaminen. Toiveikkuus tulevaisuuden suhteen oli keskimääräistä vähäisempää, samoin itsensä tunteminen hyödylliseksi. Ongelmien käsittelytaidoissa koettiin puutteita.

2.3.3. Karkkilan kouluterveyskyselytulokset

4. ja 5. -luokan oppilaiden ilon- ja huolenaiheet

Hyvää keskusteluyhteyttä vanhempien kanssa kokeneita oli Karkkilan 4.-5. -luokilla enemmän kuin maassa keskimäärin. 91 % oppilaista oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Oppilaat myös kokivat, että kiusaamisen oli saatu loppumaan asiasta kertomalla. Viikoittain koulukiusatuksi joutuneiden määrä oli kyselyssä Uudenmaan ja koko maan tuloksiin verrattuna pienempi. Vain 3,9 % oppilaista ilmoitti, ettei pidä lainkaan koulunkäynnistä, yli 80 % koki pitävänsä. Kyselyssä nousi esiin myös, että karkkilalaiset lapset kokivat itsensä keskimäärin terveemmäksi Uudenmaan ja koko maan vastauksiin verrattuna. 4,6 % vastanneista kertoi käyttäneensä jotakin tupakkatuotetta.

Huolenaiheina 4.-5.-luokilla oli mielialaan liittyvien ongelmien ja koulustressin kokemusten lisääntyminen. Vajaa kolmannes vastanneista ei syö aamupalaa joka arkiamu, mikä vaikuttanee mielialan ja jaksamiseen koulussa. Oppilaita, jotka tulivat hyvin toimeen opettajien ja koulukavereiden kanssa, oli vähemmän. Myös Karkkilassa nousi esille puutteita hampaiden harjaamisessa ja ruokailutottumuksissa.

8. ja 9. -luokan oppilaiden ilon- ja huolenaiheet

Ilonaiheeksi nousi se, että yli 60 % oppilaista koki elämällään olevan päämäärä ja tarkoitus. Vain 2,7 % oli täysin toista mieltä. Myös 8.-9. -luokilla oli tupakoinnin ja tapaturmien määrä on vähentynyt. Opettajien koettiin rohkaisevan mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla entistä enemmän. Vuoden 2010 kyselyn tulosten vertailussa vuoden 2017 tuloksiin voidaan todeta oppilaiden kokemana, että opettajat olivat aiempaa kiinnostuneempia oppilaan kulumisista. Luokan tai ryhmän työrauha koettiin aiempaa useammin hyväksi. Hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä harjaavien määrä väheni samoin kuin aamupalaa arkiamuisin ja koululounasta päivittäin syömättömien määräkin.

Huolenaiheita 8.-9.-luokilla aiheutti se, että väsymystä tai heikotusta vähintään kerran viikossa kokeneiden määrä lisääntyi. Myös ylipainoisia on enemmän ja alle kahdeksan tuntia arkisin nukkuneiden määrä lisääntyi. Kokemus hyvästä keskusteluyhteydestä omien vanhempien kanssa heikkeni. Nuuskan päivittäinen ja alkoholin viikoittainen käyttö lisääntyi. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien määrä lisääntyi. Huolestuttavaa on se, että yli 20 % pojista on kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran ja tieto huumeiden saatavuudesta oli n. 40 %:lla. Tytöt erottuivat puolestaan kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden indikaattorissa, 30.8%.

Tarkempia tietoja eri indikaattoreista on luettavissa Kouluterveyskyselystä 2017 (ks. linkki) <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia>.

2.4. Erityistason palvelujen tarve

Perheiden, lasten ja nuorten ongelmien syventyessä tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Lastensuojelulain 11§:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohdainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien, muiden viranomaisten samoin kuin muiden kuntien ja kuntayhtymien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien ja tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi kunnassa.

Viime vuosina huolta on Karviaisen alueella aiheuttanut lastensuojeluilmoitusten ja lastensuojelun asiakasmäärien kasvu. Kasvua lastensuojeluilmoituksissa on tapahtunut erityisesti vuoden 2016 loppupuolelta alkaen, ja niiden määrä lähes kaksinkertaistui jaksolla 2015-2017. Vuonna 2018 saapuneiden ilmoitusten määrä on laskenut hieman vuoden 2017 tasosta.

Samasta lapsesta on tullut viime vuosina useampia ilmoituksia. Tämä voi kertoa ilmoitusten tekemiskynnyksen madaltumisesta, mutta mahdollisesti myös entistä suuremmasta huolesta lasten hyvinvoinnin osalta. Käytännössä kaikilla lapsen arjessa toimivilla viranomaisilla on ilmoitusvelvollisuus lastensuojelun tarpeesta (Ls 25 §). Perheiden sosiaalityön asiantuntijoiden tehtävä on toistuvasti tiedottaa ja kouluttaa viranomaisia menettelyistä, joilla tehdään pyyntö palvelutarpeen arvioinnista tai lastensuojeluilmoitus.

Kun huoli lapsen hyvinvoinnista tulee perheiden sosiaalipalveluihin, tehdään lapsen perheelle palvelutarpeen arvio tarvittavassa laajuudessa yhteistyössä perheen ja muiden lapsen arjen kannalta tärkeiden toimijoiden kanssa. Jos asia on tullut vireille lastensuojeluna, kiireellisen lastensuojelun tarve arvioidaan välittömästi.

Yleisimmät ilmoitusperusteet vuonna 2018 Vihdissä olivat

1. Lapsen psyykkinen vointi
2. Lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily
3. Vanhempien päihteiden käyttö
4. Vanhempien jaksaminen

5. Perheristiriidat
6. Perheväkivalta tai sen uhka
7. Vanhempien kasvatustapa
8. Lapsen rikollisuus
9. Lapsen fyysinen vointi
10. Asumiseen liittyvät tekijät ja koulunkäynnin ongelmat

Huomattavin muutos edelliseen vuoteen oli lapsen päihteidenkäytön tai sen epäilyn nouseminen sijalta 7 sijalle 2. Lapsen rikollisuus ja fyysinen vointi nousivat lapsen turvattomuuden ohi ilmoitusperusteena.

Karkkilassa yleisimmät perusteet 2018 olivat

1. Vanhempien päihteiden käyttö
2. Lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily
3. Lapsen psyykkinen vointi
4. Perheväkivalta tai sen uhka
5. Koulunkäyntiin liittyvät ongelmat
6. Lapsen rikollisuus
7. Lapsen fyysinen vointi
8. Lapsen turvattomuus
9. Lapsen väkivaltainen käyttäytyminen
10. Vanhemman/pien jaksaminen

Karkkilan osalta ei yleisimmissä ilmoitusperusteissa tapahtunut juurikaan muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Perheväkivalta tai sen uhka nousi kuitenkin sijalta 9 sijalle 4.

Lastensuojeluilmoituksen kohteena olevia lapsia vuonna 2017 oli Vihdissä ja Karkkilassa enemmän kuin koko maassa keskimäärin (7,1%): Vihdissä 7,7% lapsista oli lastensuojeluilmoituksen kohteena, Karkkilassa 10%. (THL)

Lastensuojelun avohuollon asiakkuuteen on 2017 päätynyt Vihdissä 4,2 % lapsista ja Karkkilassa 7,1%. Koko maan keskiarvo on 4,5%. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus on samansuuntainen; maan keskiarvon ollessa 1,4% osuus Vihdissä on 1% ja Karkkilassa 1,7%. (THL)

Lapsen psyykkinen vointi on yleisin lastensuojeluilmoituksen peruste Vihdissä ja kolmanneksi suurin Karkkilassa. Karkkilassa suurin oli vanhempien päihteiden käyttö. Lastenpsykiatrian palvelujen tarve onkin Karviaisen alueella koko maan keskiarvoa suurempaa. Etenkin vihtiläisille 0-12 vuotiaille lapsille kertyy käyntejä erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian avohoidossa selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Maan keskiarvo käyntimäärissä tuhatta lasta kohden on 305,1. Vihtiläisille lapsille käyntejä vuonna 2016 kertyi 438,5. Karkkilassa käyntejä oli 245,2 eli selvästi vähemmän. Palvelun saavutettavuudella lienee merkitystä myös käyttömäärään. (THL)

Jokseenkin sama tilanne on myös nuorisopsykiatrian avohoitokäyntien suhteen. Koko maan keskiarvo on 1080,1 käyntiä / 1000 13-17-vuotiaasta kohden. Vihdissä käyntejä kertyy 1254,8 ja Karkkilassa 1056. (THL)

3. PALVELUJÄRJESTELMÄ JA RESURSSIT

3.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuus

Ensisijainen oikeus ja velvollisuus huolehtia lapsen ja nuoren hyvinvoinnista ja kasvatuksesta on vanhemmilla. Palvelujärjestelmän tehtävänä on toiminnallaan turvata ja varmistaa hyvinvoinnin edellytykset. Lasten ja nuorten peruspalvelut, kuten neuvolat, varhaiskasvatus ja koulut, tukevat vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Kunnissa tarjotaan monenlaisia tukitoimia lapsille, nuorille ja perheille. Toimijoiden sujuvalla yhteistyöllä tuetaan lasta ja nuorta tämän tarpeista lähtevällä tavalla. Vanhempien ja muun lähiyhteisön sekä kunnallisen palvelujärjestelmän lisäksi lasten ja nuorten hyvän kasvun edellytyksiä tarjoavat myös erilaiset järjestöt ja vapaa-ajan toimijat.

Tavoitteena on, että lapsi ja nuori saa tarvitsemansa tuen ja avun peruspalveluissa mahdollisimman varhain. Toisinaan lapsen tai perheen tarvitsema apu voidaan toteuttaa peruspalveluissa tehostetuin järjestelyin, toisinaan tarvitaan erityisiä tukitoimia.

3.2 Henkilöstöresurssit lasten ja nuorten palveluissa TA 2019, Karviainen

Karviaisen perheiden palvelulinjan palvelut koostuvat perheille, lapsille ja nuorille suunnatuista terveysneuvontapalveluista (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, äitiys- ja lastenneuvolat), kasvun ja hyvinvoinnin palveluista (perheneuvolapalvelut, terapia- ja psykologipalvelut, nuorisoaseman palvelut) sekä perheiden sosiaalipalveluista (perheiden sosiaalityö, lastensuojelu ja lastenvalvojapalvelut). Lisäksi lapsiperheille tarjotaan myös kotipalvelua, joka ei edellytä sosiaalityön asiakkuutta.

Alla olevaan taulukkoon on kuvattu perheiden palvelulinjan käytössä oleva henkilöstöresurssit ja mahdolliset asukas- tai kohdeväestömäärät. Mikäli palvelulle on määritetty mitoitussuositus, sekin mainitaan taulukossa.

Karviaisen henkilöstöresurssit:

	Henkilöstö	Lasta, nuorta / henkilö	Mahdollinen mitoitussuositus
<u>Äitiys- ja lastenneuvolat</u> Neuvolan terveydenhoitaja (äitiys- ja lastenneuvola)	13	2900 0-6-vuotiaasta 20 synnyttäjää/th ja 223 lasta /th 103 raskaana olevaa / lääkäri,	76 synnyttäjää/th tai 340 lasta /th.
Neuvolan lääkäri	2,15	1350 lasta / lääkäri	max 600 raskaana olevaa / lääkäri, 2400 lasta / lääkäri Äitiys- ja lastenneuvolasuositus
<u>Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto</u>		Peruskoulussa 4680, toisella asteella 1232	
Opiskeluterveydenhuolto	10	590 / th	Peruskoulussa 600 jos yksi koulu, vähemmän jos useampi koulu. Kouluterveydenhuollon laatusuositus STM
Opiskeluterveydenhuollon lääkäri	1,79	3300 /lääkäri	Peruskoulussa 2100, 2500-3000 lukio, amo tai amk. Kouluterveydenhuollon laatusuositus, Opiskelijaterveydenhuollon opas STM
<u>Kasvun ja hyvinvoinnin palvelut</u>			
Puheterapiapalvelut	4		ei suosituksia
Toimintaterapiapalvelut	2		ei suosituksia
Psykologipalvelut	7		Koulupsykologi 600-800 koululaista tai opiskelijaa THL:n suositus
Psykiatrinen sairaanhoitaja	2		
<u>Nuorisoseman palvelut</u>			
sosiaaliohjaaja	1		ei suosituksia
sairaanhoitaja	1		
<u>Perheneuvolapalvelut</u>			
psykologi	4	as. luku 38 000	
perheneuvoja	3	1 työpari/12600 asuk.	1 työpari (sos.tt. + psykologi) / 10 000 asukasta
<u>Perheiden sosiaalipalvelut</u>		400 asiakasta lastensuojelussa 8/2018,	
Eryityssosiaalityöntekijä	1		40 asiakasperhettä / sos.tt. Talentian suositus
Sosiaalityöntekijä	10		30-50 asiakasperhettä / sos.ohj
Sosiaaliohjaaja	14		Talentian suositus
Perhetyöntekijä	3		15 asiakasperhettä/perhetyöntekijä
Lähihoitaja	4		
Ammatillinen tukihenkilö	2		
Lastenvalvoja	1		

3.3 Vihdin ja Karkkilan palvelut

Vihdin kunnan palvelut

Varhaiskasvatuksen palvelut ja resurssit järjestetään 22.10.2015 voimaan tulleen päivähoitoasetuksen mukaisesti. Päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön ammatillinen kelpoisuus, enintään kahdeksaa kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttäneestä lasta kohden. Varhaiskasvatustilaki (1.9.2018) pitää yli kolme vuotiaiden osalta mitoituksessa yksi kasvattaja ja kahdeksan yli kolme vuotiaasta ja alle kolmevuotiaiden osalta täytyy olla yksi kelpoisuuden omaava henkilö neljää lasta kohden.

Vihdin kunnanvaltuusto on tehnyt 21.3.2016 päätöksen, että Vihdin varhaiskasvatuksessa täytyy olla yksi aikuinen seitsemää yli kolme vuotta täyttäneestä lasta kohden, joten toiminta on järjestetty tämän päätöksen mukaisesti. Vihdin varhaiskasvatuksen henkilöstöresursointi päiväkodeissa on valtuuston päätöksen ja lain mitoitusten mukainen. Varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettajia, jotka eivät ole ryhmien mitoituksiin sidottuja. Varhaiskasvatuspalveluja järjestetään sekä kunnallisena että yksityisenä päiväkotitoimintana ja perhepäivähoitona.

Vihdin kunnan opetuspalveluissa työskentelee noin 400 kasvatuksen ja opetuksen ammattilaista, joista suurin osa on luokanopettajia (112) ja ai-neenopettajia (70) sekä erityisopettajia (15), erityisluokanopettajia (45), opinto-ohjaajia (5), tuntiopettajia (29) sekä kouluohjaajia (91). Koulun henkilöstön esimiehenä toimii koulun rehtori. Jokaisella opetusryhmällä on oma luokanopettaja tai ryhmäohjaaja, joka ensisijaisesti seuraa koulussa oppilaan koulutyöskentelyä.

Vihdin kunnan nuorisopalveluissa työskentelee 6 nuorisohjaajaa, 2 erityisnuorisotyöntekijää sekä nuorisokoordinaattori. Palvelua johtaa nuorisopäällikkö. Vihdissä kunnallisen nuorisotyön kohderyhmään kuuluvat 10 – 29 –vuotiaat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä. Vihdin nuorisopalveluiden tavoitteena on tarjota vihtiläisille nuorille mielekästä tekemistä, vahvistaa vihtiläisten nuorten osallisuutta, ehkäistä syrjäytymistä sekä mahdollistaa ja vahvistaa nuorten parissa tehtävää vapaaehtoistoimintaa. Tavoitteena on, että Vihdin kunnan nuorisopalvelujen palvelut ovat kaikkien kohderyhmään kuuluvien saavutettavissa.

Kuraattori on koulun ja oppilaitoksen sosiaalialan asiantuntija. Kuraattori toteuttaa koulussa sekä yhteisöllistä että yksilöllistä opiskeluhoitotyötä yhdessä koulun henkilökunnan sekä monialaisen opiskeluhoitotyöryhmän kanssa. Kuraattori työskentelee sosiaali- ja terveystoimen sekä mm. kunnan nuorisopalveluiden kanssa monialaisissa yhteistyöverkostoissa ja yhdyspinnoilla. Valtakunnallinen suositus on, että oppilaita yhden kuraattorin alueella on 600-800. Suositukseen vaikuttaa työyksiköiden määrä.

Vihdissä työskentelee vastaava kuraattori sekä viisi kuraattoria. Kevätlukaudella 2018 oppilaiden ohjautumisen syyt kuraattorin yksilölliseen asiakkuuteen olivat useimmiten sosiaaliset suhteet, tunne-elämä ja käyttäytyminen. Myös oppimiseen ja perheeseen liittyvät asiat tulivat työskentelyssä esiin.

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut muodostavat tärkeän osan palveluverkkoa. Kirjasto-, museo, liikunta- ja kulttuuripalvelut tarjoavat runsaasti lapsille ja nuorille suunnattuja maksuttomia ja kaikille avoimia toiminta- ja harrastusmahdollisuuksia.

Karkkilan kaupungin palvelut

Karkkilassa työskentelee kaksi kuraattoria, joilla on alueillaan esi- ja perusopetusikäisiä oppilaita alle 700 kuraattoria kohti. Vuonna 2018 pääasiallinen syy hakeutua yksilöllisiin kuraattoripalveluihin oli tunne-elämän syyt. Lisäksi käyttäytymisen vuoksi haettiin kuraattorin tukea. Huomattavasti harvemmin kuraattoripalveluihin hakeuduttiin sosiaalisiin suhteisiin, perheeseen tai oppimiseen ja koulunkäyntijärjestelyihin liittyen.

Karkkilassa opiskeluhuollon työtä ohjaa opiskeluhuollon johtoryhmä, joka kokoontuu sivistysjohtajan kutsumana. Vuonna 2018 yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä suunniteltiin yhteisöllisissä opiskeluhoitoryhmissä. Yläkoulussa ja lukiossa toimi omat yhteisölliset opiskeluhoitoryhmänsä, kun taas alakoulujen yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmään osallistuivat kaikki alakoulut.

Kolmas sektori

Lisäksi Vihdin ja Karkkilan alueella on kolmannen sektorin toimijoita, jotka tarjoavat palveluja lapsiperheille. Näitä ovat esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset, Vihdin Kriisikeskus ja seurakunnat. Vihti, Karkkila, Karviainen ja alueella toimivat järjestöt ovat tehneet yhteistyötä LAPE-hankkeen (hallituksen kärkihanke kehittää lasten ja perheiden palveluita) tiimoilta kokoontuen kuukausittain yhteiseen LAPE-kokoukseen. Lisäksi tammikuussa 2018 järjestettiin LAPE-messut yhteistyönä.

Vihdin kriisikeskus

Vihdin Kriisikeskuksen tavoitteena on tarjota virka-ajan ulkopuolella akuuttia ja ennaltaehkäisevää apua ja psykososiaalista tukea elämän erilaisissa pulma-, ongelma- ja kriisitilanteissa joustavasti ja liikkuvasti yksilö-, perhe- ja yhteisötasolla. Matalan kynnyksen auttamispaikkaan voi ottaa yhteyttä luottamuksellisesti ja nimettömästi kuka tahansa vihtiläinen, karkkilalainen ja lohjalainen, joka haluaa ulkopuolista tukea tai apua. Apua tarjotaan ma-pe klo 17:30-21:30. Henkilöstöresurssia Vihdin kriisikeskuksella on seuraavasti: Yksi kriisikeskusjohtaja, yksi puolipäiväinen kriisikes-

kustyyntekijä ja 8-11 tuntityöntekijää (työpanos yhteensä puolipäiväinen).
Lisäksi Vihdin Kriisikeskuksen kautta työskentelee n. 20 vapaaehtoista tukihenkilöä.

Lisätietoja

toiminnasta

<http://www.mielenterveysseurat.fi/vihti/kriisikeskus/>.

MLL:n toiminta Vihdissä ja Karkkilassa

MLL Uudenmaan piiri tuottaa Vihdin alueelle tilapäistä lastenhoitoapua, ammatillisesti ohjattua tukihenkilötoimintaa eli perhekummeja perheisiin ja ammatillisesti tuettua senioritoimintaa kylä- tai lukumummi- ja -vaaritoimintojen muodossa. MLL:n vapaaehtoiset seniorit toimivat lisäksi aikuisena päiväkotiryhmässä tai koululuokassa tai tukevat oppilaan luku-sujuvuutta. Lisäksi he ylläpitävät yhdessä MLL Uudenmaan piirin työntekijän kanssa kirjastoklubia, joka on avoin iltapäiväkerho koululaisille. Yhteen kirjastoklubi kertaan mahtuu 20-30 koululaista.

MLL Vihdin ja Karkkilan paikallisyhdistykset tarjoavat paljon erilaista toimintaa lapsille, nuorille ja lapsiperheille viikoittain esim. perhekahvila- ja tukioppilastoimintaa, kokkikerhoa, isä-lapsi -sählykerhoa, lasten parkouria, perheliikuntaa sekä mopotallia. Kerhot kokoontuva toimintavuoden aikana 20-40 kertaa ja osallistujia/kerho on 8-30 toiminnasta riippuen.

Vihdissä on neljä perhekahvilaa, joista yksi avoinna illalla. Karkkilassa toimii aamu- ja iltaperhekahvilat. Perhekahvilakertoja/perhekahvila on vuosittain 40 ja kävijöitä 10 perhettä/kokoontumiskerta. Karkkilassa on kesäisin ohjelmassa viikoittaiset leikkikenttätreffit, Vihdissä puistoperhekahviloita. Näissä kävijämäärä on 10-15 perhettä/ kokoontumiskerta.

Nuorille järjestetään retkiä mm. syyslomalla ja koulujen päättyessä. Myös lapsille suunnatut konsertit ja muut lapsiperheiden tapahtumat ovat osa MLL:n toimintaa.

Lisätietoja suoraan yhdistyksiltä: <https://vihti.mll.fi/> ja <https://karkkila.mll.fi/>

MLL Helpperit osallistuvat katupartiointityöhön sekä toimivat Karkkilan nuorisotilalla yhteistyössä nuorisotoimen kanssa. Karkkilan MLL/ Helpperit on edustettuna kaupungin monialaisessa Selvä juttu -työryhmässä, joka toteuttaa päihdevalistustyötä Karkkilassa. Tukea vanhemmuuteen löytyy MLL vanhempainnetistä www.vanhempainnetti.fi ja -puhelimesta, lapsille ja nuorille on Lasten ja nuorten netti www.nuortennetti.fi ja puhelin palvelut.

Vihdin ev.lut. seurakunta

Vihdin seurakunnan varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena on rakentaa ilmapiiriltään ja olosuhteiltaan turvallista seurakuntaa yhdessä vihtiläisten lasten ja perheiden kanssa. Seurakunta tarjoaa lapsille ja perheille kristillistä varhaiskasvatusta ja tukea sen antamisessa, sekä laadukasta, eri

ikäkaudet huomioivaa toimintaa, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä perheiden jaksamista. Toimintamuotoja ovat päivä-, perhe- ja ilta-päiväkerhot, erilaiset ryhmät, tapahtumat, retket, pyhäkoulu, perhemes-sut, kirkkohetket sekä perhetyö monessa muodossa; akuuteissa kriisitilan-teissa tehdään myös kotikäyntejä. Yhteistyö kunnan päivähoidon kanssa on tiivistä.

Henkilöstöresursseja Vihdin seurakunnan varhaiskasvatuksessa on seu-raavasti: johtava varhaiskasvatuksen ohjaaja, varhaiskasvatuksen ohjaa-ja, 2 perhetyönohjaajaa, 12 lastenohjaajaa sekä kerhoavustaja. Lisäksi yksi seurakunnan pastoreista on erityisesti varhaiskasvatuksen käytettä-vissä. Varhaiskasvatus on osa laajempaa Kasvun kokonaisuutta, johon kuuluvat myös koululais-, rippikoulu- ja nuorisotyön toiminnot. Nämä kolme työmuotoa muodostavat Vihdin seurakunnan nuorisotyön. Nuorisotyön viikkotoiminta koostuu sählyvuorosta, pienryhmistä, nuortenilloista, musatoiminnasta ja Kasvumessusta. Säännöllinen toiminta eri kerhoissa tavoittaa pieniä ja isoja seurakuntalaisia n. 750 viikoittain.

Nuorisotila Sankarla sijaitsee Nummelan seurakuntakeskuksessa, ja sen toiminta pitää sisällään kerhoja, leirejä ja retkiä koululaisille sekä monipuolista yhteistyötä koulujen kanssa. Kerhoissa ja leireillä toimii ohjaajina tehtäväänsä koulutettuja kerhonohjaajia ja isosia. Rippikouluja järjestään vuosittain 15 kpl mikä tavoittaa n. 85% nuorta ikäluokasta. Sankarlan nuorisotiimiin kuuluu 5 nuorisotyönohjaajaa ja kaksi pappia. Nuorisotyön viikkotoiminta koostuu sählyvuorosta, pienryhmistä, nuor-tenilloista, musatoiminnasta ja Kasvumessusta ja tavoittaa n 100 nuorta viikossa.

<https://www.vihdinseurakunta.fi/tule-mukaan>

<https://www.siivensuojassa.net/>

<https://www.sankarla.net/>

Karkkilan ev.lut seurakunta

Karkkilan seurakunnan perhetyön ja varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena on järjestää monipuolista toimintaa lapsille ja lapsiperheille. Erilaiset kerhot, kirkkohetket ja tilaisuudet kokoavat joka viikko yhteen pikkuväkeä ja heidän perheitään. Haluamme suojella lapsuutta, sekä tu-kea vanhemmuutta ja kristillistä kasvatusta. Viikoittaisia toimintamuotoja ovat päivä- ja perhekerhot. Lisäksi järjestetään erilaisia tapahtumia, ret-kiä, päiväkotiyhteistyötä, perhemessuja sekä kirkkohetkiä.

Henkilöstöresursseja Karkkilan seurakunnan varhaiskasvatuksessa on seu-raavasti: kasvatustyötä johtava kappalainen sekä kaksi lastenohjaajaa. Varhaiskasvatus on osa laajempaa kasvatustyön kokonaisuutta, johon kuuluvat myös varhaisnuoriso-, rippikoulu- ja nuorisotyön toiminnot. Nä-mä kolme työmuotoa muodostavat Karkkilan seurakunnan nuorisotyön.

Nuorisotyön viikkotoiminta koostuu koululaisten kerhoista (sählykerho ja kokkikerho), nuortenilloista ja isoskoulutuksesta. Nuorisotyönohjaajia Karkkilan seurakunnassa on kaksi. Koululaisten kerhoja vetävät koulutetut nuoret kerhonohjaajat.

Seurakunnan nuorisotila sijaitsee Karkkilan keskustassa seurakuntatalolla. Seurakuntatalolla kokoontuvat myös päiväkerho- ja perhekerhoryhmät. Rippikouluja järjestään vuosittain 4-5 kpl, joista yksi on kaupunkirippikoulu.

<https://www.karkkilanseurakunta.fi/tule-mukaan>

4. KEHITTÄMINEN JA TAVOITTEET

4.1. Lähtökohtia

Lähipiiri, vanhemmat ja ystävät, koulu sekä muu elinympäristö voi luoda suojaavia tekijöitä ja vahvistaa lapsen tai nuoren kehitystä. Yhteisöllisyys, osallisuus, tasavertaiset mahdollisuudet ja vanhemmuuden tuki mahdollistavat lapselle ja nuorelle vuorovaikutuksellisia kokemuksia, jotka lisäävät stressin hallintaa ja mielihyvän kokemuksia. Lähellä olevat ja helposti tavoitettavat palvelujärjestelmät, koulutusmahdollisuudet ja turvallinen elinympäristö suojaavat lasta ja nuorta.

Lapsi tai nuori voi kasvaa ja kehittyä hyvin kehitystä uhkaavista kuormittavista tekijöistä huolimatta. Lapsella ja nuorella on kehitystä ja kasvua turvaavia ominaisuuksia. Näitä ovat muun muassa hyvä fyysinen terveys, myönteiset varhaiset ihmissuhteet, hyväksytyksi tulemisen tunne, ongelmanratkaisutaidot, ristiriitojen käsittelytaidot, vuorovaikutustaidot, kyky luoda ja ylläpitää tyydyttäviä ihmissuhteita ja mahdollisuus toteuttaa itseään. Tärkeää on, että lapsen ja nuoren perhe sekä muu yhteisö tukevat näitä asioita.

Tutkimustiedon perusteella tiedämme, että suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin. Olennaisena tavoitteena on oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. Opiskeluhoitotyön kehittämistä jatketaan aktiivisesti varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Opiskelijahuoltoon liittyvät rakenteet ja käytänteet tiedotetaan vanhemmille varhaiskasvatuksen ja koulun käyttäminen viestikanavien kautta sekä huoltajailaisuuksissa. Lisäksi varmistetaan, että lasten ja nuorten osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat niin varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-ajantoiminnassa.

Yhteisöllisyys, osallisuus, tasavertaiset mahdollisuudet ja vanhemmuuden tuki mahdollistavat lapselle ja nuorelle vuorovaikutuksellisia kokemuksia, jotka lisäävät stressin hallintaa ja mielihyvän kokemuksia. Lähellä olevat ja helposti tavoitettavat auttamisjärjestelmät, koulutusmahdollisuudet ja turvallinen elinympäristö ovat niin ikään suojaavia tekijöitä.

Osa lapsista ja nuorista kohtaa elämässään erilaisia hyvinvointia uhkaavia tekijöitä. Riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen on hyvin-

vointia edistävän ja ennaltaehkäisevän työskentelyotteen edellytys. Hyvinvointityöryhmän näkemyksen mukaan joka 2. vuosi tehtävien kouluterveyskyselyjen täysimääräinen ja systemaattinen hyödyntäminen on tärkeää. Kyselyssä nuorten (8. – 9. luokkalaisten ja lukiolaisten) kuuleminen toteutuu laajasti. Kyselyn tulosten perusteella kohdennetaan koulujen ja Karviaisen palveluita tarkoituksenmukaisesti erityisesti esille nouseviin teemoihin ja ilmiöihin. Tiedon käytäntöön saattaminen vaatii yhteistyötä organisaatioiden kaikilla eri tasoilla.

Karviaisen alueen kunnissa noudatetaan myös lasten ja nuorten kansallisia liikunnansuosituksia. Vihdissä ja Karkkilassa ollaan mukana Liikkuva koulu- ohjelmassa sekä toteutetaan 5- ja 8-luokkalaisten fyysisen toimintakyvyn seurantaohjelmaa (Move- fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä). Kansallisen suosituksen mukaan alle kouluikäisten tulee liikkua reippaasti vähintään kaksi tuntia päivässä. 7-18 -vuotiaitten tulee liikkua vähintään 1-2 tuntia päivässä ja ikään sopivalla tavalla.

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman (VANUPO). Poikkihallinnollisen ohjelman tavoitteena on edistää nuorten kasvu- ja elinoloja. Nykyinen hyväksytty ohjelma on laadittu vuosiksi 2017-2019. Ohjelma toimii Karviaisen alueen kuntien lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishajana.

Vuoden 2017-2019 keskeiset nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet ovat seuraavat:

1. Jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen
2. Nuorten työllistymistäidot ovat vahvistuneet ja syrjäytyminen vähennee
3. Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään
4. Yhä harvemmallalla nuorella on mielenterveysongelmia ehkäisevän toiminnan ansiosta
5. Nuori saa riittävää neuvontaa ja muuta tukea itsenäiseen asumiseensa

Lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä ohjaavat lakien, ohjelmien ja suositusten lisäksi Karviaisen alueen kuntien omat strategiat. Tämä luo toiminnalle selkeän arvopohjan.

Karviaisen alueen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa valittu suunnitelmakaudelle neljä (4) päätavoitetta, joilla pyritään vastaamaan hyvinvointia uhkaaviin haasteisiin. Päätavoitteiden alla on teemaan liittyviä konkreettisia kehittämistoimia, joilla pyritään tavoitteiden saavuttamiseen.

4.2. Tavoitteena hyvinvoiva perhe

Koko perheen hyvinvointi on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tärkein tekijä. Monet kuntien palveluja sekä toimintoja koskevat päätökset ja ratkaisut vaikuttavat perheiden hyvinvointiin. Lape-hankkeen aikana on nostettu vahvasti esille lapsivaikutusten arvioinnin menettely, jolla tarkoitetaan erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää, lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakointia ja seuranta.

Lape-hankkeen aikana on nostettu vahvasti esille lapsivaikutusten arvioinnin menettelyä, jolla tarkoitetaan erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää, lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakointia ja seuranta.

daan käyttää kuntien palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Vihdin, Karkkilan ja ptky Karviaisen yhdessä laatiman lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on ottaa käyttöön lapsivaikutusten arviointimenetelmä päätöksenteossa. Vuoden 2019 aikana luodaan perusta lapsivaikutusten arvioinnille, tunnistetaan lapsivaikutusten arvioinnin kohdealueet sekä määritellään arvioinnin laajuus ja menetelmät niin, että lapsivaikutusten arviointi voidaan ottaa käyttöön vuoden 2020 alusta lukien kuntien ja kuntayhtymän päätöksenteossa.

Toisena lasten ja nuorten hyvinvointia edistävänä hankkeena suunnitellaan haettavaksi SITRA:ltä vuoden 2019 alkupuolella tulosperusteista rahoitussopimusta (SIB eli Social Impact Bond). SIB -malli soveltuu hyvinvointia edistävän toiminnan resurssoihin ja vaikuttavaan toteutumiseen. Hankkeen kantavat teemat ovat lapsiperheiden arjen ja lasten kasvun tuki, koulunkäynnin edistäminen ja työelämään kiinnittyminen. SIB-hankkeen yksilöity kuvaus ja esitys hankkeeseen osallistumiseksi viedään Vihdin ja Karkkilan poliittiseen päätöksentekoon keväällä 2019.

Tavoite 1: Vahva vanhemmuus perheen perustamisesta alkaen

Äitiys- ja lastenneuvola sekä varhaiskasvatus kohtaavat lähes kaikki pikkulapsiperheet. Äitiysneuvolan laajojen terveystarkastusten yhteydessä käydään yhdessä perheen kanssa keskustelua vanhemmuuden voimavaroista, vahvuuksista ja mahdollisista tuen tarpeista. Nuorena perheen perustavien vanhempien omaa kasvamista vanhemmuuteen vahvistetaan

kaikissa palvelujärjestelmän osa-alueissa. Lasta odottaville perheille tarjotaan tukea vanhemmuuteen kasvamisessa avoperheneuvolan, lapsiperheiden tukipalveluiden, aikuissosiaalityön, seurakunnan, etsivän nuorisotyön sekä kolmannen sektorin palveluiden kautta.

Varhaiskasvatus on keskeinen lapsia ja heidän perheitään koskeva palvelu, johon suurin osa lapsista osallistuu ennen oppivelvollisuutta. Yhteistyö huoltajien ja henkilöstön välillä tuo lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Säännölliseen yhteistyöhön on oleellista panostaa, jotta perheiden ja henkilöstön yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Perheiden tukemiseksi varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmän ja sen yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä tahoista herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään.

Kolmannen sektorin järjestöistä Vihdin ja Karkkilan MLL -yhdistyksillä on useita perheille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja kuten perhekahviloita, kerhoja ja ryhmiä. Myös MLL:n Uudenmaan piiri tarjoaa tukea vanhempainnetin ja -puhelimen sekä perhekummitoiminnan kautta. Seurakuntien toimintamuotoja ovat päivä-, perhe- ja iltapäiväkerhot, erilaiset ryhmät, tapahtumat, retket, pyhäkoulu, perhemessut, kirkkohetket sekä perhetyö monessa muodossa.

Suunnitelmakauden toimenpiteet

Suunnitelmakaudella neuvoloiden perhevalmennusta kehitetään vanhemmuutta vahvemmin tukevaksi, yhteistyössä psykologi- ja terapia-palveluiden kanssa. Lapsen syntymän jälkeen 6kk ikäisten lasten vanhemmille pilotoidaan ja kehitetään vanhemmuusvalmennusta.

Lisäksi syvennetään ”rinnallakulki-juusmallia” osana Karviaisen lasten-, nuorten- ja perheiden palveluja. Mallissa tuttu työntekijä kulkee asiakkaan rinnalla tukena silloinkin, kun asiakas tarvitsee monialaista tukea. Työkäytänteellä pyritään tiedon siirtymisen turvaamiseen ja asiakaslähtöisen palvelun tarjoamiseen.

Luodaan ja kehitetään tapoja välittää vanhemmille ja lapsille tietoa.

Vertaistukiryhmiä perustetaan ja niihin ohjataan osallistumaan.

Koulun henkilöstö vastaa siitä, että oppilashuoltotyö käynnistyy aina keskustelulla perheen kanssa.

- Varhaiskasvatuksen ja tukipalveluiden yhteistyönä suunnitellaan vanhempainiltoja, jotka toteutetaan Vihdin ja Karkkilan alueella. Vanhempainiltoja on tulevaisuudessa tarkoitus kohdentaa kaikkiin varhaiskasvatusikäisten lasten ikäryhmiin.

Varhaiskasvatuksessa panostetaan lapsen hoidon aloitusprosessiin, jonka aikana luodaan luottamus perheen ja hoitopaikan välille.

Erityispalvelut kehittävät jalkautuvia työmuotoja, joiden avulla tarjotaan tukea lapsen ja perheen kehitys- ja lähiympäristöön, esim.

- Perhesosiaalityön alkuarviointitapaamiset pidetään pääasiassa yhdessä yhteydenottaja / ilmoittaja tahon kanssa.
- Sosiaalipalvelut ja perheneuvola tekevät tarpeen mukaan käyntejä kuntien päiväkoteihin ja kouluihin lasten ja perheiden tueksi.

Vanhemmuuden tukemisen keinovalikoimaa lisätään ottamalla huomioon kaikkien ikäkausien tarpeet. Vanhemmat osallistuvat esimerkiksi opiskelu- huollon palavereihin, joissa käsitellään heidän omanlapsen asioita. Etsivä nuorisotyö kehittää toimenpiteitä, joilla tuetaan koulutusta tai työtä vailla olevia, alle 29- vuotiaita vanhempia. Suunnitelmakaudella kiinnitetään en- tistä enemmän huomiota palveluista tiedottamiseen:

- Luodaan ja kehitetään tapoja välittää vanhemmille ja lapsille tietoa.
- Vertaistukiryhmiä perustetaan ja niihin ohjataan osallistumaan
- Koulun henkilöstö vastaa siitä, että opiskelijahuoltotyö käyn- nistyy aina keskustelulla perheen kanssa.

Vihdin Kriisikeskus vastaa perheiden yhteydenottoihin ja kysymyksiin pu- helimitse, netissä ja paikan päällä kriisikeskuksessa. Keskusteluissa hyö- dynnetään esimerkiksi Lapset puheeksi ja Perhepeili -menetelmiä. Vihdin kriisikeskus järjestää myös vanhempainryhmiä, mikäli osallistujia saadaan riittävästi. Kriisikeskuksen toimintaa esitellään eri paikoissa, ja myös kes- kuksen henkilökuntaa on mahdollista kutsua verkostoyhteistyöhön sekä työryhmiin.

MLL järjestää alueella perhekahviloita ja vertaisryhmiä (MLL Vihti ja MLL Uudenmaan piiri) esim. Lasten ja lapsi -vanhempi kerhot (MLL Vihti). Li- säksi toimivat Perhecummit (MLL Uudenmaan piiri), tilapäinen lastenhoi-

toapu (MLL Uudenmaan piiri) ja Vanhempainnetti ja -puhelin = www.vanhempainnetti.fi (MLL keskusjärjestö)

Vihdin seurakunnan erilaiset, kaikille avoimet perheiden kerhot tarjoavat kaikenlaisille perheille matalan kynnyksen maksutonta toimintaa. Lisäksi perhetyönohjaajat tekevät tarvittaessa kotikäyntejä sekä ennaltaehkäisevästi että äkillisissä kriisitilanteissa.

Resurssit, joilla mahdollistetaan suunnitelmakauden toimenpiteet

- Toiminnan kehittäminen tavoiteltuun suuntaan edellyttää koulutusmäärärahoja, jotta eri organisaatioiden ammattilaiset voivat osallistua yhteisiin koulutuksiin.
- Jalkautuva työskentelytapa vie työaikaa ja edellyttää matkakorvausmäärärahoja. Tämä tulee huomioida asiantuntijatyötä suunniteltaessa ja resursoitaessa.
- Kunnissa ja Karviaisessa täytyy olla myös valmiutta vastata muuttuviin haasteisiin, kuten turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien määrän kasvuun.

Tavoite 2: tasapainoisesti kehittyvä leikki-ikäinen lapsi

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve, ja tarvittaessa järjestää tarkoituksenmukaista tukea monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Lapset tuovat varhaiskasvatukseen mukanaan aiemman elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä ovat huoltajien ja lasten väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Tämän vuoksi jo neuvolassa tulee opastaa huoltajia varhaisen vuorovaikutuksen merkitykseen lapsen kehityksessä.

Varhaiskasvatuksessa panostetaan lapsen hoidon aloitusprosessiin, jonka aikana luodaan luottamus perheen ja hoitopaikan välille. Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sekä esiopetuksesta perusopetukseen on luotu hyvät toimintamallit tiedon siirron käytänteistä. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on pohtia yhdessä huoltajien kanssa, miten lapsen itsetuntoa ja myönteistä minäkäsitystä voidaan tu-

kea. Kasvattajan tehtävänä on huolehtia, että lapsi saa myönteisiä kokemuksia toimiessaan ja leikkiessään sosiaalisessa yhteisössä. Kasvattaja tukee lapsen tunneilmaisua nimeämällä tunteita ja opettaa lasta tunnistamaan tunteitaan ja säätelemään tunneilmaisuaan.

Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti silloin, kun lapsella on tuen tarvetta. Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta. On tärkeää, että lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Karviaisen alueella vahvistetaan edelleen Karviaisen ja kuntien välistä yhteistyötä ja joitakin palveluja on mahdollista saada varhaiskasvatustalujen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Puheen ja kielen kehityksen tukeminen on osa päivittäistä varhaiskasvatustoimintaa. Vaikka lapsi ei vielä tuota puhetta, hänen sanavarastonsa ja kielensä kehittyvät jatkuvasti. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa.

Suunnitelmakauden toimenpiteet

Varhaiskasvatuksen painopistealueena on lasten leikki ja sitä kautta tuetaan edelleen lasten tunnetaitojen kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hyödynnetään luontoa oppimisympäristönä lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Alueellisten erityislastentarhanopettajien tilastoista näkyy selvästi, että lasten kielenkehityksen pulmat ovat yksi iso haaste alueellamme. Lasten kielenkehityksen tukemiseksi etsitään uusia toimintamalleja ja kutsutaan puheterapeutteja vanhempainiltoihin.

Yksi uusi kehitettävä osa-alue on esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyön kehittäminen alkuluokkatoimintana. Tavoitteena on yhdistää esiopetus ja alkuopetus yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa lapsen yksilöllinen kehitys huomioidaan ja jossa lapsi voi joustavasti siirtyä esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä.

Monialainen yhteistyöverkosto tiivistää yhteistyötä ja jalkautuu varhaiskasvatukseen esim. seuraavilla tavoilla:

- Lasten kehitystä tukevia ryhmiä järjestetään monialaisena yhteistyönä. Esimerkkinä tunnetaitoryhmät, jotka järjeste-

Lasten kehitystä tukevia ryhmiä järjestetään monialaisena yhteistyönä. Esimerkkinä tunnetaitoryhmät, jotka järjestetään Karviaisen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä.

tään Karviaisen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä. Tämän toimintamallin jalkauttaminen koko Karviaisen alueelle on tärkeää.

- Palveluja kehitetään siten, että tuki saadaan mahdollisimman varhaiseen vaiheeseen. Esimerkkinä perheneuvolan ja lastenpsykologin jalkautuminen Annantien avoimeen päiväkotiin.

Seurakunta ja kolmas sektori ovat tiivistä mukana lapsiperheiden palveluiden tarjoamisessa ja kehittämisessä. Vihdin seurakunnan varhaiskasvatus tarjoaa leikki-ikäisille lapsille säännöllistä kerhotoimintaa eri toimintapis-teissä, peruskerhojen lisäksi tarjolla on liikunta- ja luontopainotteisia kerhoja. Kerhotoimintaa kehitetään teemallisiksi ja kolme kertaa viikossa toimiviksi.

MLL:n tuottamat palvelut tuottavat hyvinvointia lapselle ja perheelle. Toimintaan sisältyy perhekerhoja, aamu- ja iltaperhekahvilat, satutunnit, liikuntakerhot ja erilaiset tapahtumat ja retket.

Resurssit, joilla mahdollistetaan suunnitelmakauden toimenpiteet

- Riittävä ja pätevä henkilöstö
- Tarvelähtöiset koulutusmäärärahat turvaavat yhteisten koulutusten järjestämisen Karviaisen ja sivistyspalveluiden kanssa. Esimerkkinä rinnallakulkijuus-mallin syventäminen, kriisikoulutus sekä systeemisen lastensuojelun koulutukset.
- Tarvelähtöiset matkakorvausmäärärahat ja asianmukaiset työvälineet konsultaatiotyön ja jalkautumisen turvaamiseen. Jalkautuva työ tarvitsee myös aikaa ja sen myötä resursseja.

Tavoite 3: Osallistuva ja oppiva kouluikäinen

Koulu on keskeinen lapsen kehitysyhteisö ja hyvinvoinnin areena. Peruskoulu antaa perustan elämään ja varmistaa koulutuksellisen tasa-arvon. Tavoitteena on, että jokainen suorittaa toisen asteen tutkinnon ja 1/3 korkeakoulututkinnon. Koulutusjärjestelmämme on rakennettava vahvemmin koko eliniän jatkuvan oppimisen periaatteelle.

Opiskeluhuollon tehtävä on hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen oppilaitosyhteisössä

Kouluympäristössä tapahtuva opiskeluhoito pystyy universaalina palveluna tukemaan ja edistämään yhdenvertaisuutta ja tasoittamaan perhetaustasta juontuvia hyvinvointieroja. Opiskeluhuollon tehtävä on hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen oppilaitosyhteisössä. Yhteisölli-

nen ja yksilökohtainen opiskeluhoito tarjoaa tukea riittävän varhain sitä tarvitseville. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona.

Olennaista yksilökohtaisessa työssä on oppilaan koulunkäyntiin, kasvuun, kehitykseen ja ihmissuhteisiin liittyvien pulmien varhainen tunnistaminen, tuen tarjoaminen kouluympäristössä ja vapaa-ajan palveluissa. Kouluterveydenhuolto tavoittaa valtaosan perheistä. Laajat terveystarkastukset mahdollistavat tuen tarpeen varhaisen tunnistamisen ja oikeiden palvelujen piiriin ohjaamisen perheiden tarpeiden mukaisesti. Kouluterveydenhuollolla on myös tärkeä rooli lasten ja nuorten fyysisen terveyden edistämässä. Tästä esimerkkinä lasten ja nuorten hyvän ravitsemuksen edistäminen, ruokakasvatus sekä ylipainon ennaltaehkäisy. Hyvä palvelujärjestelmän tunteminen mahdollistaa oppilaan ohjaamisen tarvittaviin palveluihin.

Varhainen puuttuminen sekä lasten ja nuorten yksilöllisempi huomioiminen kasvatuksen ja koulutuksen pohjana edellyttää joustavia opetus- ja muun tuen järjestelmiä. Mitä varhaisemmassa vaiheessa oppilaan ympärillä käynnistyvät tarvittavat tukipalvelut, sitä hallittavimmilla, kevyemmällä, inhimillisemmällä ja edullisimmilla tukikeinoilla

Oppilaiden yksilöllisiin kasvua, kehitystä ja koulutusta uhkaaviin vaikeuksiin tulee tarjota joustavia, monialaisessa yhteistyössä toteutettuja palveluita.

selvitään. Varhaisen tunnistamisen jälkeen tulee edelleen kehittää hallintokuntien välistä yhteistyötä siten, että oppilas ja perhe saavat saumattoman, oman tarpeensa mukaisen tuen ilman aika- ja tietokatkoksia. Tuki tulee olla saatavissa lapsen ja nuoren omaan elinympäristöön, sen tulee liikkua joustavasti kodin, vapaa-ajan ja koulun välillä. Koulu tarjoaa myös luontevan ympäristön lapsen kasvua tukevaan toimintaan, esimerkiksi vanhempainohjaukseen.

Huoltaja ja oppilas osallistuvat aktiivisesti arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuoltona, jota suunnittelee ja toteuttaa oppilaat, huoltajat ja koulun henkilökunta yhdessä.

Suunnitelmakauden toimenpiteet

Yhteisöllistä hyvinvointia vahvistavia toimintamalleja on tarpeen edelleen kehittää hyödyntäen hyviä kokemuksia jo toteutetuista ja hyväksi havaituista toimintamalleista. Koulutilojen monipuolinen käyttö pyritään suun-

nittelemaan yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa. Lisäksi monipuoliset harrastus- ja toimintamahdollisuudet tukevat lapsia ja perheitä:

- Seurakunnan koululaistyö tarjoaa kerhoja, partion, retket, leirit ja tapahtumat, jotka kokoavat matalan kynnyksen toimintaan suuren määrän alakoululaisia. Kerhotoiminta on avointa ja edullista tai maksutonta harrastustoimintaa.
- Koulukerhotoimintaa järjestetään oppilaille eri kouluissa
- Aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään pääsääntöisesti ensimmäisen luokan oppilaille
- MLL järjestää kirjastoklubi-toimintaa alakouluikäisille
- Kouluilla lukumummit ja -vaarit, sekä koulumummit ja -vaarit
- Huoltaja ja oppilas osallistuvat aktiivisesti arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuoltona, jota suunnittelee ja toteuttaa oppilaat, huoltajat ja koulun henkilökunta yhdessä.
- Koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteisöllisen opiskelijahuoltotyön kehittäminen yhtenäiseksi alueella.
- Vihdin varhaiskasvatuksessa Lape-hankkeen aikana kehitetyn Kuusi askelta kouluun- mallin käyttöönotto esikoululaisesta koululaiseksi nivelvaiheessa. Mallia kehitetään edelleen koulun puolella: lapsen neljä askelta koulussa. Uusia toimintamalleja kehitetään myös muihin nivelvaiheisiin.
- Vihdin kunnan nuorisopalvelut toteuttaa yhteistyössä seurakunnan kanssa koulunuorisotyötä kaikilla Vihdin kunnan yläkouluilla.
- Perusopetuksen päättövaiheessa olevia oppilaita pyritään tukemaan toiselle asteelle siirtymisessä monialaisella yhteistyöllä.

Oppilaiden yksilöllisiin kasvua, kehitystä ja koulutusta uhkaaviin vaikeuksiin tulee tarjota joustavia yhteistyössä toteutettuja palveluita. Esimerkiksi koulupoissaoloihin ja koulunkäynnin keskeytyksiin tarvitaan monialaista työskentelyä kodin, koulun, lastensuojelun, oppilashuollon, erityisnuorisotyön ja Karviaisen tukipalveluiden välillä.

- Vihdin, Karkkilan ja Karviaisen yhteistyönä on luotu koulupoissaoloihin puuttumisen malli. Poissaolojen seuranta Wilman kautta tehostetaan ja poissaoloihin puututaan yhteisen koulupoissaolomallin mukaisesti (liite)
- Ope Poppanen -toiminnassa pyritään tavoittamaan koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevat alakouluikäiset lapset, joilla on kouluhaluttomuutta tai muita käyttäytymiseen liittyviä pulmia, ja tarjoamaan heille yhtenäistä tukea koti-koulu-rajapinnassa. Toiminnan kautta tukea voidaan viedä sekä luokkaan, että oppilaan

kotiin pedagogisena ohjauksena. Toiminnassa pyritään kehittämään joustavia, aidosti oppilaan tarpeista lähteviä tukimuotoja.

- Ennaltaehkäisevä päihdekasvatustyö. Esimerkkinä Haltuun ja Selvä juttu sekä suun terveydenhoidon ja koulun yhteistyö nuuskan käytön vähentämiseksi
- Päihteiden käytön varhainen tunnistaminen. Esimerkkinä nuorisoseuran rooli päihdekartoituksissa, varhaisissa hoitointerventioissa ja hoitoonohjauksissa. Säännöllinen päihdelääkärin konsultaatiomahdollisuus.
- Perheneuvolan ja perhesosiaalityön palvelut jalkautuvat tarpeen mukaan kouluille
- Hoidollispedagogista opetus- ja konsultaatiotyötä laajennetaan koskemaan varhaiskasvatusta ja yläkoululaisia
- Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa. Esimerkkinä alakouluikäisille Hyks varhain – toimintamalli.

Toisen asteen opiskelijoille mahdollistetaan mm. opiskeluvaikeuksien ilmetessä työpajajakso, jolloin hän ei menetä opiskelupaikkaansa. Oppilaan / opiskelijan jäädessä koulutuksesta pois, tulee eri organisaatioiden reagoida tilanteeseen nopeasti ja yhteistyössä. Työmalleja on edelleen kehitettävä monialaisesti.

Resurssit, joilla mahdollistetaan suunnitelmakauden toimenpiteet

- Perusopetuksessa tarvitaan tuntikehys, josta on mahdollista ohjata joustavaa resurssia muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Lisäksi tarvitaan ohjaajaresurssia ja suositusten mukaiset opiskeluhuollon monialaiset palvelut: kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuollon palvelut.
- Hyvin toimivien peruspalvelujen turvaaminen.
- Osaava ja pätevä henkilöstö mahdollistaa oppilaan yksilöllisen etenemisen.

Erityisen tuen ja vaativan erityisen tuen oppilaita varten tulee olla kouluilla riittävän monipuoliset ja joustavat opetusjärjestelyt sekä sovitut käytännöt monialaisen yhteistyön rakentamiseksi oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti

Tavoite 4: Myönteiseen tulevaisuuteen suuntaava nuori

Nuorisotyön keskeisenä tehtävänä on vahvistaa nuorten osallisuutta sekä mahdollistaa matalan kynnyksen toimintaan osallistuminen. Nuorisotyö pyrkii edistämään, tukemaan ja ylläpitämään lasten ja nuorten sekä muiden kuntalaisten välillä käytävää rakentavaa vuoropuhelua. Sekä avoimen että erityisnuorisotyön roolia matalan kynnyksen palveluna pyritään vahvistamaan. Nuorisotyön, koulujen ja oppilaitosten opiskelijahuollon ja nuorisoseman verkostoivaa työtettä vahvistetaan. Tämän kautta mahdollistetaan nuorille suunnatut tukipalvelut oikea-aikaisesti.

Nuorten kouluttautuminen ja työllistyminen ovat keskeinen tavoite alueella. Koulutuksen ulkopuolelle jäämistä pyritään ehkäisemään oppilashuollon, nuorisotyön ja ohjaamopalvelujen avulla.

Suunnitelmakaudella vahvistetaan nuoren osallisuutta häntä koskevissa suunnitelmissa ja päätöksenteossa. Nuori itse on aktiivinen toimija ja vastuussa omien asioiden etenemisestä yhteistyössä tarvittavan verkoston kanssa. Tällöin mm. tiedonsiirtoon liittyvät pulmat vähentyvät. Nuorten osallisuutta tuetaan myös mm. nuorisovaltuustotoiminnalla, työllistymistä edistävillä kesätyöseteleillä sekä työllistymistä edistävien tapahtumien avulla.

Vihdin kunnassa nuorten ja kuntalaisten osallisuutta päätöksentekoon on lisätty Nuorten akatemian toteuttamalla osallisuustyöpaja-kokonaisuudella "Osallisuutta edistämässä". Osallistuvan budjetoinnin avulla kuntalaisilla on mahdollisuus päästä vaikuttamaan käytössä olevien resurssien kohdentamiseen.

Karviaisen Nuorisosema auttaa 13 – 18-vuotiaita vihtiläisiä ja karkkilalaisia nuoria, ammattikoulun ja lukion opiskelijoita sekä heidän perheitään tarjoamalla luottamuksellista keskusteluapua elämän solmukohdissa. Nuorisosemalla järjestetään yksilötapaamisia, tilannekartoituksia, perhe- tai verkostotapaamisia, vanhemmuuden tukea sekä puhelinkonsultaatiota. Palvelut ovat maksuttomia.

MLL tarjoaa myös palveluja nuorille; nuortennetti ja -puhelin (MLL keskusjärjestö). Lisäksi järjestetään lastenhoitokursseja, joiden avulla voi hankkia työmahdollisuuksia tilapäisenä lasten hoitajana.

Suunnitelmakauden toimenpiteet

Nuoren ajattelun ja vastuullisuuden herätteleminen sekä tuki päihteisiin liittyvissä asioissa on suunnitelmakaudella keskeistä. Nuorten asemaa osana kuntaa/kaupunkia vahvistetaan lisäämällä dialogisuutta eri ikäisten kuntalaisten kesken.

- Tuetaan osallisuutta: nuorten vaikuttamiskanavat (oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, talotoimikunnat), osallisuuden näkökulma tulee huomioida kaikessa toiminnassa.
- Lisätään verkostoyhteistyötä nuorten asiakassuunnitelmien
- laadinnassa ja palveluiden toteutuksessa Ohjaamon avulla
- Järjestetään tavoitteellista kohdennettua pienryhmätoimintaa lukuvuodesta 2019-2020 alkaen.
- Tuetaan matalan kynnyksen harrastustoimintaa (harrastustakuu)
- Vahvistetaan perusnuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna
- Parannetaan nuorisotyön saavutettavuutta

Nuorten asemaa osana kuntaa/kaupunkia vahvistetaan lisäämällä dialogisuutta eri ikäisten kuntalaisten kesken.

Päihteiden käytön ennaltaehkäisyä ja hoitoa tehostetaan. Lisäksi nuoren toimintakykyä ja hyvinvointia vaarantavien mielenterveyspulmien hoitamista tehostetaan oikea-aikaisin toimenpitein.

- Päihteitä käyttävien nuorten tilanteisiin puuttuminen on aktiivista ja aikuisten päihteiden käyttöön liittyvien riskien tietoisuutta lisätään.
- Päihdekasvatusta järjestetään kouluilla ja oppilaitoksissa.
- Ohjaus ja yhteistyö laaja-alaisesti nuorisoseuran kanssa.
- Koulunuorisotyön avulla mahdollistetaan turvallisen aikuisen läsnäolo säännöllisesti kaikilla Vihdin yläkouluilla
- Nuorisoseura toteuttaa nuoren tarvitsemat päihdekartoitukset sekä varhaisvaiheessa olevan päihteidenkäytön hoitoa.
- Suunnitelmakaudella hyödynnetään puolustusvoimien kutsuntoja riskinuorten seulonnassa ja tukipalveluiden piiriin ohjaamisessa. Kutsuntaikäisten liikuntatoimintaa kehittämällä autetaan nuorta selviämään paremmin palvelusajastaan ja vahvistetaan nuoren itsetuntoa.
- Keväällä 2019 toteutettava ICP-lyhytterapiakoulutus oppilashuollon työntekijöille mahdollistaa varhain tarjottavan tuen. Alueelle on koulutettu työntekijät ohjaamaan keskivaikeasta masennuksesta kärsiviä opiskelijoita lyhytterapiaan HYKS ostopalvelusopimuksella.
- Tarjotaan mahdollisuus toisen asteen opintojen suorittaminen osittaisesti työpajalla
- Vahvistetaan perusnuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna
- Uudenmaan koulutuksenjärjestäjien ja Uudenmaan liiton laatimassa yhdessä takuuseen ohjauskirjassa on vinkkejä toisen asteen opintojen loppuun saattamiseen auttamiseen

<https://yhdessakoulutustakuuseen.fi/ohjauskirja/>

Resurssit, joilla mahdollistetaan suunnitelmakauden toimenpiteet

- Riittävä ja osaava henkilöstö, erityisesti nuorisopalveluissa
- Eri toimijoiden yhteistyö ja verkostoituminen
- Kolmannen sektorin ja kunnan/kaupungin yhteistyön suunnitelmallisuus

Lyhyt kooste kehittämistoimenpiteistä, joita toteuttamalla vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia

Kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreilla.

Tavoite	Toimenpiteitä	Vastuutaho
Vahva vanhemmuus	Perhevalmennus	Äitiys- ja lastenneuvola ja lastenpsykologi
	Rinnallakulkijuusmallin syventäminen	
		Karviaisen terapia- ja psykologipalvelut
	Vanhemmuusvalmennus 6kk ikäisten lasten vanhemmille	Perheneuvola ja äitiys- ja lastenneuvola
	Psykologi- ja terapiapalvelujen jalkautuminen	
		Varhaiskasvatus ja Karviaisen tukipalvelut
	Avoperheneuvolatoiminta	
	Yhteiset vanhempainillat (neuvola, päiväkodit, perheiden tukipalvelut)	Perheneuvola ja SRK
		Perheneuvola, sh-lainmukaiset toimijat
	Eroauttaminen	Yhteistyössä kunnat ja Karviainen
	Ihmeelliset vuodet-vanhemmuuden tuen ryhmätoiminta	Kaikki toimijat
	Muu ryhmätoiminta	Etsivä nuorisotyö Kaikki toimijat
	Asiakasohjaus 3. sektorin palveluiden piiriin	
	Oikea-aikainen ja kattava ohjaus tarvittaviin palveluihin	

Tasapainoisesti kehittyvä leikki-ikäinen		
	Eritynen panostus päivähoidon alkuvaiheeseen	Varhaiskasvatus
	Lapsen kielen kehityksen tukeminen uusilla toimintamalleilla	Varhaiskasvatus, puheterapiapalvelut
	Tunnetaitoryhmät	Varhaiskasvatus, perheneuvola, terapia- ja psykologipalvelut
	Sosiaalityön ja perheneuvolan konsultaatiot päiväkoteihin ja kouluihin	Perheiden sosiaalipalvelut, perheneuvola
	Joustava esi- ja alkuopetus	Varhaiskasvatus, opetus
Osallistuva ja oppiva koululainen	Palveluiden yhteensovittaminen	Kaikki toimijat
	Kuusi askelta kouluun ja neljä askelta koulussa	Varhaiskasvatus ja opetus
	Koulupoissaoloihin puuttumisen - yhteinen malli	Opetus, Karviaisen tukipalvelut
	Positiivinen cv	Opiskelijahuolto
	Ope Poppanen	Opetus
	Hoidollis-pedagogiset pienryhmät	Yhteistyö hoitosairaanhoidtajat ja koulut
	Yhteisöllisen oppilashuoltotyön kehittäminen	Kaikki toimijat

	Harrastetakuu	Sivistystoimi
	Palveluiden yhteensovittaminen	Kaikki toimijat
	Yksilöllisten opetussuunnitelmien käyttö kaikissa opiskeluvaiheissa	Opetus
	Oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, kesätyösetelit, osallisuustyöpaja, talotoimikunnat, osallistava budjetointi	Nuorisotoimi
	Koulunkäyntiä tukeva työ (esim. kerhot)	Kunnat, SRK ja 3.sektori
	Haltuun ja Selvä juttu - päihdekasvatus-tunnit	SRK, nuorisotoimi, Kouluterveydenhuolto
Myönteiseen tulevaisuuteen suuntautuva nuori	Oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, kesätyösetelit, osallisuustyöpaja, talotoimikunnat, osallistava budjetointi	Nuorisopalvelut
	Ohjaamo	Nuorisotoimi
	Kutsuntatarkastukset – riskinuorten seulonta ja tukeminen	Opiskeluterveydenhuolto, Ohjaamo
	HYKS-varhain OPS ICP-terapia	Erikoissairaanhoido, Karviainen, kunnat
	Palveluiden yhteensovittaminen	Kaikki toimijat
	Nuorten ohjaaminen palveluihin	Etsivä nuorisotyö, Kaikki toimijat
		Nuorisopalvelut

	Koulunuorisotyö, nuorisotilatoiminta, pop up -nuorisotyö	
--	---	--

5. SUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on jatkuva prosessi, jonka tulokset näkyvät viiveellä, usein vasta vuosien kuluttua. Ilman ennaltaehkäisevää suunnitelmaa ja työotetta toiminta ohjautuu helposti korjaavaan työhön. Perheiden, lasten ja nuorten hyvinvointia edistää palvelujen oikea kohdentuminen oikeaan aikaan. Tarkoituksenmukaiset palvelurakenteet, riittävän varhaiset ennaltaehkäisevät palvelut ja tukitoimet ovat myös kuntatalouden näkökulmasta vaikuttavia ratkaisuja.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain kuntien hyvinvointikertomuksen seurannan yhteydessä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoite on olla elävä asiakirja, joka toimii paikallisen verkostoyhteistyön ja suunnittelun välineenä. Lähtökohtana onkin ”jatkuvan prosessin periaate”. Suunnitelma itsessään ei ole lopputuote; sen arvo ja hyöty tulevat vasta sen toteuttamisen kautta. Kyse on toimijoiden yhteisen käsityksen löytämisestä siitä mitä asioita nostetaan käsiteltäväksi ja miten niitä viedään eteenpäin. Päämääränä on saavuttaa pitkäjänteisesti positiivista muutosta lasten, nuorten ja perheiden arkeen.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2019-2021 on tehty näkyväksi kolmannen sektorin toimijoiden tärkeä osuus perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. Suunnitelman laadinnassa on keskitytty yhteistyössä löytämään lasten ja perheiden hyvinvoinnin kannalta keskeisiä ja konkreettisia toimia, joita kunnat, kuntayhtymä ja kolmannen sektorin toimijat toteuttavat.